

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi takavarikosta ja etsinnästä rikosasioissa.

Rikosten nopealla selvillä saamisella on tärkeä merkitys oikeusjärjestyksen ylläpitämiselle. Mitä välittömämmin rikoksen teon jälkeen yhteiskunnan vastavaikutus rangaistustuomion muodossa kohtaa rikollista, sitä suurempi on laissa säädettyjen rangaistustukien tehokkuus ja sitä varmemmin säilyy kansan luottamus oikeusjärjestykseen. Tämän yleisen edun kannalta tärkeänä joutuisuuden saavuttamiseen rikostutkinnassa vaikuttavat ratkaisevasti rikosprosessuaaliset pakkokeinot. Vaikkakin pakkokeinojen käyttö useasti kajoaa syvälle yksilön oikeuspiiriin, niin se saa oikeutuksensa siitä oikeusvaltioissa yleensä noudatetusta periaatteesta, että yksilön oikeuksien on alistuttava rajoituksiin suuremmanarvoisen yleisen edun takia, milloin nämä joutuvat keskenään ristiriitaan, kunhan vain samalla luodaan riittävät takeet väärinkäytöksiä ja mielivaltaa vastaan. Tämän vuoksi ja rikosprosessissa olennaisesti vallalla olevan aineellisen totuuden periaatteen kannalta on välttämätöntä, että pakkokeinoja koskevat säännökset ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti järjestetyt. Asian luonnosta johtuu, että niiden tulee ensi kädessä suoda pakkokeinoja käyttävälle viranomaiselle tarpeellinen valta, mutta lisäksi niiden on oltava selvät siinä, kenellä on oikeus ryhtyä toimenpiteisiin sekä millä edellytyksillä ja millaista menettelyä noudattaen se voi tapahtua.

Rikosasioissa käytettävää takavarikkoa ja etsintää koskevat lainsäännökset ovat meillä monessa suhteessa puutteellisia eivätkä muutoinkaan täytä niille nykyoloissa asetettavia vaatimuksia, minkä vuoksi niiden tarkistamista on pidetty välttämättömänä. Kun oikeudenkäyntilaitoksen kokonaisuudistus, jonka yhteydessä täydellinen korjaus sopivimmin olisi tehtävissä, ei lähitulevaisuu-

dessa ole toteutettavissa, on puheena olevien säännösten uudistaminen erikseen tarpeellista. Osittaisuudistus onkin mahdollista, koska kysymyksessä oleva oikeusala ei ole erottamattomassa yhteydessä muuhun rikosprosessuaaliseen menettelyyn. Niin on katsottu voitavan menetellä myös Ruotsissa, jossa vastaavanlaisista pakkokeinoista ennen uuden oikeudenkäymiskaaren säätämistä annettiin erillinen laki toukokuun 12 päivänä 1933.

Voimassa olevan oikeutemme rikosprosessuaalista takavarikkoa ja etsintää koskevat yleiset säännökset ovat rikoslain voimaanpanemisesta joulukuun 19 päivänä 1889 annetussa asetuksessa, mihin ne suurimmalta osaltaan on sellaisinaan otettu 1734 vuoden lain rikoskaaresta. Sanotun asetuksen 12 §:n mukaan tulee sen, jolta on jotakin rikoksen kautta viety, turvautua poliisiviranomaiseen tai tuomariin; hän on kuitenkin itsekään oikeutettu ottamaan omansa takaisin irtaimelta tai tuntemattomalta mieheltä taikka siltä, jonka varoo karkaavan, tai rikoksentekijältä verekseltään. Saman asetuksen 13 ja 14 §:ssä on säännöksiä kotietsinnästä. Mainitun 13 §:n mukaan on yksityisellä henkilöllä oikeus ryhtyä kotietsintään, jos häneltä varkaudella tai muulla rikoksella on viety jotakin omaisuutta ja hän voi tehdä todennäköiseksi, että omaisuus on siellä, missä hän pyytää saada pitää kotietsinnän. Luvan kotietsinnän pitämiseen antaa maalla nimismies sekä kaupungissa maistraatti, poliisikamari, järjestysoikeus, pormestari, poliisimestari tai järjestysmies. Sanotussa 14 §:ssä, sellaisena kuin tämä lainkohta on joulukuun 16 päivänä 1949 annetussa laissa (775/49), säädetään julkisen viranomaisen oikeudesta ryhtyä kotietsintään. Sen mukaan voi viranomainen, jolla on vangitsemisoikeus, taikka poliisimies pitää kotietsin-

nän sen luona, jota todennäköisin perustein epäillään salahankkeista valtion turvallisuutta vastaan tai muusta törkeästä rikoksesta taikka rikoksentehtävien kätkemisestä. Henkilöön käyvästä etsinnästä ei rikoslain voimaannpanemisesta annetussa asetuksessa ole muita säännöksiä kuin 33 §:ssä oleva määräys, joka koskee tutkintavangin ruumiin tarkastamista. Yksityiskohtaisempia säännöksiä puheena olevista pakkokeinoista on meillä vain eräissä erikoislaeissa, kuten väkijuoma- ja tullilainsäädännössä.

Edellä mainittujen yleisten säännösten puutteellisuus on ilmeinen. Ne tapaukset, joissa kotietsintä on sallittu, ovat liiaksi rajoitetut. Yksityisen henkilön toimittama kotietsintä, joka on vanhemmasta oikeudestamme peräisin, ei nykyisissä oloissa ole enää sopiva, siltä kun puuttuu se julkisuuden luonne, mikä puheena olevan laatusella toimituksella on oleva. Julkisen viranomaisen toimitettavan takavarikon ja etsinnän menettelyllisestä puolesta ei ole määräyksiä, eikä laki myöskään ole selvä siinä, voidaanko kotietsintä toimittaa muun kuin rikoksesta epäillyn luona. Henkilöön käyvää etsintää koskevat yleiset säännökset taas tarkoittavat yksinomaan vangittua henkilöä. Tällainen asiaintila on omiaan johtamaan oikeusepävarmuuteen, joka olisi lainsäädännöllistä tietä poistettava.

Lakiehdotus, jota laadittaessa on noudatettu edellä hahmoiteltuja suuntaviivoja, jakaantuu kahteen lukuun. Ensimmäinen luku käsittelee rikosprosessuaalista takavarikkoa sekä toinen kotietsintää, henkilöön käyvää tarkastusta ja katsastusta. Esinekäsitettä on lakiehdotuksessa käytetty tavallista laajemmassa merkityksessä. Sillä tarkoitetaan varsinaisten esineiden lisäksi myös kirjeitä, sähkösanomia ja muita asiakirjoja. Takavarikoitavissa ovat lakiehdotuksen mukaan sellaiset esineet, joilla voi olla merkitystä oikeudenkäynnille, siihen katsomatta, mistä rikoksesta on kysymys ja kenen hallussa esineet ovat. Näistä periaatteista on kuitenkin tehty eräitä poikkeuksia (1 §:n 2 mom. ja 2 §). Niinpä lakiehdotuksen mukaan ei saa takavarikoida rikoksesta epäillyn ja häneen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä mainitussa suhteessa olevien henkilöiden välisiä eikä mainitussa suhteessa epäiltyyn olevien henkilöiden keskeisiä yksityisluontoisia tiedonantoja

muulloin kuin eräissä määrättyissä tapauksissa. Edelleen on kielletty eräissä tapauksissa takavarikoimasta asiakirjoja, jotka ovat sisällöltään sen laatuista, ettei oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan virkamiestä tai muuta sanotussa pykälässä tarkoitettua henkilöä saa niistä todistajana kuulla. Selvyden vuoksi todettakoon tässä, että sanotun 23 §:n 3 momentin mukaan vaihtolovelvollisuus on poistettu ja siis takavarikko myös mahdollinen siinä edellytetyissä tapauksissa. Poikkeusasemassa tulisivat olemaan myös postilähetykset ja sähkösanomat, jotka on uskottu posti- ja lennätinlaitokselle määräraikkaan toimitettaviksi. Sanotunlaiset lähetykset ovat lakiehdotuksen mukaan takavarikoitavissa vain, milloin rikoksesta saattaa tulla vankeutta kovempi rangaistus. Kun oikeutuksella takavarikoida sellaisia lähetyksiä posti- ja lennätintoimipaikasta olisi laajempi käytännöllinen merkitys, jos ne voitaisiin siellä pidättää, kunnes takavarikoimiskysymys on ratkaistu, on myös tällaisen säännöksen ottaminen lakiin ollut harkittavana. Mainitunlaiseen toimenpiteeseen ryhtyminen olisi kuitenkin siksi arkaluontoinen asia, ettei sitä voitaisi uskoa muulle viranomaiselle kuin tuomioistuimelle. Mutta nykyisen oikeudenkäyntimenettelymme vallitessa ei tällöin monestikaan saataisi asiaa ratkaistuksi niin nopeasti kuin tarkoituksenmukaisuus vaatisi. Tämän vuoksi ei puheena olevaa säännöstä ole katsottu voitavan ehdottaa lakiin otettavaksi. Samasta syystä ei ehdotukseen myöskään ole otettu säännöstä, joka oikeuttaisi järjestämään rikoksesta epäillyn puhelinkeskustelujen tarkkailemisen, niin tuloksellinen kuin mainittu toimenpide usein voisikin olla rikoksen selvittämisessä. Mainittakoon, että Ruotsin uuteen oikeudenkäymiskaaren sisältäyty säännöksiä kummastakin edellä sanotusta toimenpiteestä, mutta oikeus määrätä niistä on siellä uskottu ainoastaan tuomioistuimelle (NRB 27: 9 ja 16).

Jotta rikosten tutkinta kaikissa tapauksissa saataisiin menestyksellisesti toimitetuksi, näyttää tarpeelliselta ottaa lakiin vielä säännös siitä, että takavarikon toimittamiseen oikeutettu viranomainen saa rikoksen selvittämisen turvaamiseksi sulkea rakennuksen tai huoneen, kieltää pääsyn tietyille paikalle tahi antaa kiellon esineen siirtämisestä muualle tahi muuhun sellaiseen toimenpiteeseen ryhtymisestä (11 §).

Kotietsintä säännellään lakiehdotuksen 12—20 §:ssä. Se käsittää kotirauhalla suojatun yksityisasunnon tarkastamisen takavarikoitavan esineen tai muun rikoksen selvityksen löytämiseksi. Etsintä voitaisiin 14 ja 20 §:n mukaan kuitenkin toimittaa eräissä muisakin paikoissa, joista kokemuksen mukaan useasti voidaan saada selvitystä tehtyyn rikokseen tai tavata rikoksella vietyä omaisuutta. Harkittaessa, millaisen rikoksen kysymyksessä ollessa kotietsintä yleensä voitaisiin toimittaa, näyttävät painavat syyt puhuvan sen katsantokannan puolesta, että kotietsintään olisi voitava ryhtyä aina, kun kysymyksessä on rikos, josta voi seurata vapausrangaistus. Koska kuitenkin meidän oikeudessamme rikokset, joista voi tulla enintään kuusi kuukautta vankeutta, yleensä katsotaan vähäisiksi, näyttää olevan periaatteellisesti arveluttavaa ulottaa yleinen kotietsintäoikeus niin pitkälle. Ehdotuksessa onkin sen vuoksi asetettu sille kannalle, että kotietsintä yleensä voitaisiin toimittaa rikoksesta epäillyn luona, kun rikoksesta voi seurata kovempi rangaistus kuin kuusi kuukautta vankeutta (12 §). Rikostutkinnan tehokkuuden ja joutuisuuden edistämiseksi olisi tästä kuitenkin tehtävä eräitä poikkeuksia, jotka ilmenevät lakiehdotuksen 13 ja 14 §:stä.

Henkilöön käyvällä tarkastuksella tarkoitetaan lakiehdotuksessa vain sen seikan tutkimista, mitä jollakulla on vaatteissaan tai muutoin yllään, kun taas henkilöön kohdistuva katsastus käsittäisi elävän ihmisen ruumiin tarkastamisen (21—23 §). Henkilöön käyvä tarkastus voitaisiin yleensä suorittaa niillä edellytyksillä, joiden vallitessa kotietsintä rikoksen selville saamiseksi tai takavarikoitavan esineen löytämiseksi on sallittu. Kuitenkaan ei sellaiseen tarkastukseen saisi ryhtyä sitä kohtaan, jota ei epäillä rikoksesta, elleivät erikoiset syyt anna aihetta olettaa, että takavarikoitava esine on hänellä. Henkilöön käyvään katsastukseen olisi lakiehdotuksen mukaan velvollinen alistumaan se, jota epäillään 12 §:ssä mainitusta rikoksesta. Sellaisessa katsastuksessa voitaisiin tarpeen vaati-

essa myös ottaa verinäyte ja suorittaa muu tutkimus, joka voi tapahtua ilman sanottavaa haittaa, kuten esim. röntgentutkimus. Vastavaanlainen säännös on Ruotsin uudessa oikeudenkäymiskaarissa (NRB 28: 12).

Niiden viranomaisten lukumäärää, jotka saisivat päättää ehdotuksessa tarkoitettujen pakkokeinojen käyttämisestä, on entisestään huomattavasti lisätty. Päämääränä on tällöin pidetty sitä, että mikäli mahdollista kaikki valmistavaa tutkintaa toimittavat viranomaiset olisivat oikeutettuja käyttämään pakkokeinoja. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan säädettäväksi, että kaikilla niillä viranomaisilla, joilla lain mukaan on vangitsemisoikeus, on oikeus päättää pakkokeinojen käyttämisestä (3 ja 15 §). Rikostutkinnan tehokkuuden ja joustavuuden kannalta on katsottu välttämättömäksi eräissä poikkeustapauksissa mennä vielä pitemmälle ja myöntää myös poliisimiehelle ja muillekin henkilöille sanotunlainen oikeus (4 ja 15 §).

Lakiehdotuksen muut pykälät sisältävät ohjeita siitä, miten on meneteltävä kysymyksessä olevia pakkokeinoja käytettäessä. Johdavana periaatteena on tällöin ollut, että pakkokeinojen käyttäminen, samalla kun se olisi tehokasta, tuottaisi niin vähän haittaa kuin mahdollista. Oikeusturvallisuutta on myös pyritty tehostamaan säätämällä, että takavarikko raukeaa, jollei syytettä sen aiheuttaneesta rikoksesta nosteta määräajassa, ja että toimenpide voidaan sitten oikeudenkäynnin aikana alistaa tuomioistuimen tutkittavaksi (9 ja 10 §).

Lakiehdotuksen 11 §:ssä tarkoitettua toimenpiteen tehostamiseksi olisi rangaistus säädettävä myös sille, joka hankkii itselleen pääsyn suljettuun rakennukseen tai huoneeseen tahi joka muuten rikkoo annettua kieltä. Tätä tarkoittava muutos olisi tehtävä rikoslain 16 luvun 17 §:n 2 momenttiin.

Sen nojalla, mitä edellä on esitetty, ja asian oltua lainvalmistelukunnan valmisteltavana annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi näin kuuluvat lakiehdotukset:

Laki

takavarikosta ja etsinnästä rikosasioissa.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.

Takavarikko.

1 §.

Esine voidaan takavarikoida, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa tai on rikoksella joltakulta viety taikka että tuomioistuimien julistaa sen menetetyksi.

Takavarikkoon älköön otettako asiakirjaa, milloin sillä voidaan olettaa olevan sellainen sisältö, josta virkamiestä tai muuta oikeudenkäymiskaren 17 luvun 23 §:ssä mainittua henkilöä ei saa todistajana kuulustella, ja asiakirja on hänen tai sen henkilön huostassa, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty. Rikoksesta epäillyn ja häneen oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 20 §:ssä tarkoitettussa suhteessa olevan henkilön hallusta älköön myöskään takavarikoitako rikoksesta epäillyn ja sanotun henkilön välistä tai mainituissa suhteissa epäiltyyn olevien henkilöiden keskeistä kirjallista tiedonantoa, ellei rikoksesta saata tulla kuusi vuotta kuritushuonetta tai ankarampi rangaistus.

2 §.

Rikoksesta epäillylle tarkoitettut tai häneltä lähtöisin olevat kirjeet ja muut postilähetykset sekä sähkösanomat, jotka ovat posti- ja lennätinlaitoksen huostassa, saa takavarikoida ainoastaan milloin rikoksesta saattaa tulla vankeutta kovempi rangaistus ja ne tämän lain mukaan voitaisiin takavarikoida vastaanottajan hallusta.

3 §.

Takavarikkoon panosta päättää viranomaisen, jolla lain mukaan on valta antaa vangitsemismääräys, tuomioistuimien kuitenkin vain sen käsiteltävänä olevassa rikosasiassa.

4 §.

Joka laillisin oikeuksin ottaa kiinni rikoksesta epäillyn taikka toimittaa pidättämisen, vangitsemisen, kotietsinnän tahi henkilöön käyvän tarkastuksen tai katsastuksen, saa ilman määräystäkin takavarikoida esineen,

joka silloin tavataan. Poliisimiehellä on muulloinkin, kun olosuhteet vaativat kiireellistä tointa eikä määräystä voida heti saada, oikeus takavarikoida sellainen esine, ei kuitenkaan posti- ja lennätinlaitoksen huostassa olevaa lähetystä.

Edellä tarkoitettusta takavarikosta on, milloin sen on toimittanut muu kuin 3 §:ssä tarkoitettu viranomaisen, viipymättä ilmoitettava tälle, jonka on heti päätettävä, onko takavarikko jäävä voimaan.

5 §.

Jollei se, jonka luona takavarikoiminen tapahtuu, ole saapuvilla, on hänelle siitä viipymättä ilmoitettava. Milloin posti- ja lennätinlaitoksen taikka rautatie- tai muun kuljetuslaitoksen huostassa oleva lähetys on takavarikoitu, on siitä ilmoitettava lähetysten vastaanottajalle ja, jos lähettäjän osoite on tunnettu, myös tälle, niin pian kuin se voi tapahtua haittaamatta rikoksen selvittämistä.

6 §.

Postilähetystä, sähkösanomaa, kaupanpito-kirjaa tai muuta yksityistä asiakirjaa, joka otetaan takavarikkoon, ei saa tarkemmin tutkia tahi, jos se on suljettu, avata muu kuin 3 §:ssä mainittu viranomaisen. Kuitenkin saakoon asiantuntija tai muu henkilö, jota käytetään apuna rikoksen selvittämisessä tahi jota muuten siinä kuullaan, mainitun viranomaisen osoitusten mukaan tarkastaa kirjoitusta. Jollei se, joka toimittaa takavarikon, saa kirjoitusta tarkastaa, on hänen suljettava se sinetillä.

Edellä tarkoitettu tarkastus on mahdollisimman pian suoritettava. Jos postilähetyksen tai sähkösanoman sisältö voidaan tutkia haittaamatta kokonaan tai osittain ilmoittaa vastaanottajalle, on jäljennös tai ote siitä hänelle viipymättä lähetettävä.

7 §.

Takavarikosta on laadittava pöytäkirja, jossa on mainittava takavarikon tarkoitus ja mitä siinä on tapahtunut sekä luetteloitava takavarikoidut esineet.

Takavarikon toimittaja antakoon pyynnöstä takavarikosta todistuksen sille, jonka hallussa esine on ollut.

8 §.

Takavarikon toimittajan tulee ottaa huostaansa takavarikoitavaksi määrätty esine tai panna se sinetöityyn säilöön. Esine voidaan kuitenkin jättää sen haltijan huostaan, milloin niin takavarikon tarkoitusta vaarantamatta taikka muutoin katsotaan sopivaksi.

Jos esine jätetään sen haltijan huostaan, kiellettäköön häntä myymästä tai hukkaamasta sitä ja, jos katsotaan tarpeelliseksi, merkittäköön esine sinetillä tai muulla tavoin siten, että se selvästi nähdään takavarikoituksi. Esinettä saa haltija käyttää, jollei pidetä tarpeellisena sen kieltämistä.

Takavarikoitua esinettä hoidettakoon huolellisesti ja säilytettäköön sellaisenaan sekä pidettäköön tarkka huoli siitä, että esinettä ei vaihdeta toiseen eikä muuta väärinkäyttöä sen suhteen tapahdu. Kuitenkin voi poliisipäällikkö määrätä takavarikoidun esineen viranomaisen toimesta heti myytäväksi, jos se on helposti pilaantuvaa, pian häviävää, arvoltaan nopeasti alenevaa tai erittäin kallihoitoista.

9 §.

Takavarikko on kumottava niin pian kuin se tarkoitus on saavutettu, jota varten toimenpiteeseen on ryhdytty.

Jos syytetty rikoksesta, joka on aiheuttanut takavarikon, ei panna vireille kuudessa viikossa siitä, kun takavarikoiminen tapahtui, rauetkoon toimenpide, jollei lääninhallitus harkitse olevan syytä lyhyeksi ajaksi pitentää takavarikon voimassaoloaikaa.

10 §.

Käsitellessään syytetty rikoksesta, joka on aiheuttanut takavarikon, tuomioistuimen on sen vaatimuksesta, jota asia koskee, harkittava, onko takavarikko edelleen pysyttävä voimassa. Lopullisessa päätöksessään on tuomioistuimen myös, jollei takavarikkoa ole aikaisemmin kumottu, määrättävä siitä.

Tuomioistuimen päätöksestä, joka koskee takavarikkoa, saadaan erikseen valittaa. Kuitenkin voidaan päätös, jollei tuomioistuin toisin määrää, heti panna täytäntöön.

11 §.

Rikoksen selvittämisen turvaamiseksi saadaan sulkea rakennus tai huone, kieltää pääsy tietyille paikalle tai antaa kiello jonkin esineen siirtämisestä muualle tahi kieltää muu sellainen toimenpide.

Toimenpiteestä, josta edellä on mainittu, on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa on takavarikosta säädetty.

2 luku.

Kotietsintä sekä henkilöön käyvä tarkastus ja katsastus.

12 §.

Jos on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta saattaa seurata kovempi rangaistus kuin kuusi kuukautta vankeutta, saadaan rakuksessa, huoneessa taikka suljetussa säilytyspaikassa tai ajoneuvossa toimittaa kotietsintä takavarikoitavan esineen löytämiseksi tahi muutoin sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Toisen huona kuin sen, jota todennäköisin perustein epäillään 1 momentissa mainitusta rikoksesta, saadaan kotietsintä toimittaa ainoastaan silloin, kun rikos on tehty hänen huonaan tai epäilty on siellä otettu kiinni tahi muuten erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että etsinnällä saatetaan löytää takavarikoitava esine tahi muutoin saada selvitystä rikoksesta.

13 §.

Kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan taikka kuulusteluun tai oikeuteen tuottavan henkilön tavoittamiseksi voidaan toimittaa kotietsintä hänen huonaan, niin myös muualla, milloin erittäin pätevin perustein voidaan olettaa hänen olevan siellä.

14 §.

Huoneistossa, johon yleisöllä on pääsy tahi jossa irtolaisilla tai rikoksentekeijöillä on tapana oleskella taikka jossa sellaista omaisuutta, jota haetaan, on tapana ostaa tai ottaa pantiksi, saadaan rikoksen laatuun katsomatta pitää kotietsintä 12 ja 13 §:ssä mainittua tarkoitusta varten.

15 §.

Kotietsinnän pitämisestä päättää 3 §:ssä mainittu viranomainen. Ilman määräystä saa kuitenkin poliisimies toimittaa kotietsinnän, milloin sen tarkoituksena on kiinni otettavan, pidätettävän tai vangittavan tahi kuulusteluun tai oikeuteen tuotavan henkilön tavoittaminen taikka sellaisen esineen takavarikoiminen, jota on voitu seurata rikoksen teosta verekseltään tai jonka jäljille silloin on päästy, niin myös muuten, jos asia ei siedä viivytystä.

Sisäasiainministerillä ja valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeus erityisiä rikostutkimuksia suorittamaan määräämälleen henkilölle antaa samanlainen kotietsintäoikeus kuin 3 §:ssä mainitulla viranomaisella tämän lain mukaan on.

16 §.

Kotietsintää toimitettaessa tulee, mikäli mahdollista, olla saapuvilla toimitusmiehen kutsuma todistaja. Toimitusmies saa, jos harkitsee tarpeelliseksi, pitää apunaan asiantuntijaa tai muuta henkilöä.

Sille, jonka luona kotietsintä pidetään, tai hänen poissa ollessaan jollekin hänen kotona olevalle talonväkeensä kuuluvalla henkilölle on annettava tilaisuus olla etsinnässä saapuvilla ja kutsua siihen todistaja, jos se voi tapahtua toimitusta viivyttämättä. Jollei kukaan mainituista henkilöistä eikä heidän kutsumansa todistaja ole ollut toimituksessa läsnä, on sille, jonka luona etsintä on toimitettu, ilmoitettava etsinnästä, niin pian kuin se voi tapahtua rikoksen selvittämistä haittaamatta.

Asianomistajan tai hänen asiamiehensä voidaan sallia olla läsnä toimituksessa antamassa tarpeellisia tietoja. Toimitusmiehen on kuitenkin valvottava, ettei asianomistaja tai asiamies saa etsinnässä ilmenevistä seikoista enempää selkoa kuin on välttämätöntä.

17 §.

Kotietsinnässä ei saa aiheuttaa haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämättömän tarpeellista.

Huone tai säilytyspaikka saadaan, jos on tarpeellista, avata väkivaltaa käyttäen. Milloin niin on tapahtunut, se on toimituksen päätyttyä sopivalla tavalla jälleen suljettava.

Kotietsintää ei erityisellä aiheella saa toimittaa kello kahdenkymmenen ja kuuden välisenä aikana.

18 §.

Kotietsinnässä tavatun yksityisen asiakirjan avaamisesta ja tarkemmasta tutkimisesta olkoon voimassa, mitä 6 §:n 1 momentissa säädetään.

19 §.

Toimitusmies on velvollinen pitämään pöytäkirjaa kotietsinnästä sekä toimitusta aloitettaessa sille, jonka luona etsintä pidetään, lukemaan etsintämääräyksen tahi, jos sellaista ei ole, suullisesti selittämään toimituksen tarkoituksen.

Sille, jonka luona kotietsintä on toimitettu, on siitä pyynnöstä annettava todistus.

20 §.

Sitä tarkoitusta varten, josta puhutaan 12 ja 13 §:ssä, saa virallinen syyttäjä tahi muu viranomainen, joka rikoksen johdosta toimittaa valmistavaa tutkintaa, niin myös poliisimies suorittaa tarkastuksen muussa kuin 12 §:ssä mainitussa paikassa, vaikkakaan yleisöllä ei ole siihen pääsyä.

21 §.

Jos on syytä epäillä, että on tehty 12 §:ssä tarkoitettu rikos, saadaan toimittaa henkilöön käyvä tarkastus takavarikoitavan esineen löytämiseksi tahi muutoin sellaisen seikan tutkimiseksi, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä.

Toiseen kuin siihen, jota todennäköisin perustein epäillään 1 momentissa mainitusta rikoksesta, saadaan henkilöön käyvä tarkastus kohdistaa ainoastaan silloin, kun erittäin pätevin perustein voidaan olettaa, että siten saatetaan löytää takavarikoitava esine tahi muutoin saada selvitystä rikoksesta.

22 §.

Se, jota todennäköisin perustein epäillään 12 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta, on velvollinen 21 §:ssä mainittua tarkoitusta varten alistumaan henkilöön käyvään katsastukseen.

Tällaisessa katsastuksessa voidaan tarpeen vaatiessa ottaa verinäyte ja suorittaa muu tutkimus, joka voi tapahtua ilman sanottavaa haittaa.

23 §.

Henkilöön käyvästä tarkastuksesta ja katsastuksesta olkoon soveltuvin kohdin voimassa, mitä kotietsinnästä 15, 17, 18 ja 19 §:ssä säädetään. Sellainen toimitus, milloin se on perusteellinen, suoritettakoon erillisessä huoneessa. Toimituksessa tulee, mikäli mahdollista, olla saapuvilla toimitusmiehen kutsuma todistaja, ei kuitenkaan milloin sen suorittaa lääkäri. Verinäytettä ei saa ottaa eikä muuta lääketieteellistä asiantuntemusta vaativaa tutkimusta suorittaa muu kuin lääkäri.

Henkilöön käyvä tarkastus tai katsastus on ainoastaan toimenpiteen alaisen sukupuoleen kuuluvan tai lääkärin toimitettava,

älkөөnkä siinä, paitsi lääkäriä, olko toista sukupuolta olevia saapuvilla.

24 §.

Tämä laki, jolla kumotaan rikoslain voimaannemismisestä joulukuun 19 päivänä 1889 annetun asetuksen 13 ja 14 §, viimeksi mainittu sellaisena kuin se on joulukuun 16 päivänä 1949 annetussa laissa (775/49), tulee voimaan kuun päivänä 195 . Mikäli muualla laissa tai asetuksessa on tämän lain säännöksistä poikkeavia määräyksiä takavarikosta, kotietsinnästä tai henkilöön käyvästä tarkastuksesta tai katsastuksesta, on niitä edelleenkin noudatettava.

Laki

rikoslain 16 luvun 17 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan rikoslain 16 luvun 17 §:n 2 momentti näin kuuluvaksi:

16 luku.

Rikoksista julkista viranomasta ja yleistä järjestystä vastaan.

17 §.

Sama olkoon laki, jos joku tahallansa ryhtyy takavarikkoon otettuun, ulosotonalaiseen tahi sellaiseen tavaraan, jota on kielletty

siirtämästä muualle, taikka hankkii itselleen pääsyn rakennukseen tai huoneeseen, joka viranomaisen toimesta on suljettu, tahi muutoin rikkoo viranomaisen rikoksen tutkinnassa lain perusteella antamaa kieltoa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 195 .

Naantalissa heinäkuun 23 päivänä 1958.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN.

Oikeusministeri J. O. Söderhjelm.